

Dočkáme se konce volného vnitřního trhu EU?

27.října 2005 Oldřich Vlasák

Hospodářský růst na západ od naší hranice stagnuje. Řada občanů v produktivním věku přišla o práci. Mezinárodní koncerny uzavírají své výrobní závody a přemísťují je na východ. Hrozba ztráty dalších pracovních míst se navíc stává problémem pro některé západoevropské státy, které pod tlakem stávek usilují o omezení volného pohybu firem uvnitř vnitřního trhu Evropské Unie. Na pořad jednání Evropských institucí v Bruselu se tak dostává regulace delokalizace.

Delokalizace – módní slovo, bruselská hantýrka pro přemísťování firem. Označuje situaci kdy kupříkladu výrobce pneumatik v Německu uzavře výrobní závod a postaví nový závod v České republice, kam výrobu přemístí. Výrobce pneumatik pochopitelně může být příjemcem evropských peněz. A zde se dostáváme k jádru problému. Na jedné straně stojí pravidla vnitřního trhu, na druhé straně úsilí o sociální kohezi a vyrovnávání evropských regionů. Regionální podpora přitom nesmí porušovat pravidla vnitřního trhu a evropská regionální politika nesmí povzbuzovat k přemísťování podniků.

Dnes je situace řešena následujícím způsobem. Pokud je společnost příjemcem strukturálních peněz, je povinna po ukončení podpory následujících pět let zachovat rozsah podpořené činnosti v daném podniku. Prakticky to znamená, že když například firma obdrží peníze z Evropského sociálního fondu na rekvalifikaci svých zaměstnanců, nesmí dalších pět let podnik přemístit nebo zavřít, jinak by musela vrátit peníze. V současné době ale probíhá příprava pravidel nových, která by měla vstoupit v platnost od roku 2007. Zde Evropská komise navrhuje pro zachování operací období sedmileté, tedy prodloužení o další dva roky. To však není jediné zpřísnění pravidel, které se v Evropských institucích připravuje. Hrozí navíc, že by společnosti, které se přemístily, mohly o příležitost získat peníze z evropských fondů přijít úplně. Kdyby tak německý výrobce pneumatik z našeho příkladu přemístit výrobu do České republiky, nemohl by v novém závodě čerpat evropské peníze. Navíc je zde také snaha zakázat možnost podporovat tyto společnosti z národních veřejných zdrojů. Investiční pobídky by se tak staly minulostí. V Evropském parlamentu se dokonce veřejně diskutuje otázka harmonizace daňové regulace. Volební program ODS, která navrhuje rovnou daň, tak může být pod rouškou sociální koheze ohrožen. Navrch navíc získává evropská byrokracie. Předpokládá se zřízení agentury Evropské observatoře přemísťování. Pokud návrhy západoevropských socialistů projdou, budou všechny společnosti, které obdrží evropské peníze, muset vyplňovat dotazník, ve kterém budou vyhodnocovat riziko přemístění části svých podniků.

Navržená opatření jsou značně provokativní a jsou zaměřena proti novým členským státům. Usilují o ochranu neflexibilních zaměstnanců v socialistických zemích původní patnáctky. Nové členské země jsou proto jednotné – bránění přesunu společností je proti volnému pohybu, jako základní svobodě Evropského společenství. Pozice vlády ČR i všech našich europoslanců napříč politickým spektrem je v této oblasti jednotná – nepřipustit zpřísnění stávajících pravidel. Delokalizace je ale také velmi citlivou politickou otázkou i pro staré členy Evropské Unie. Zpřísnění možností přemísťování firem zastává především Německo, Francie a Belgie. Velká Británie, která nyní předsedá Radě ministrů a fakticky tak určuje směřování Unie, se staví na stranu nových členských států. Finsko nebo Holandsko, tradičně zastávající liberálnější postoj, Británii podporují.

Jsem toho názoru, že pětileté období je dostatečně dlouhé a není důvod k jeho prodloužení. Jsem navíc přesvědčen o tom, že pětileté období by mělo být naprosté maximum. Toto období by mělo být vázáno na účel investice, na který byly prostředky poskytnuty a nemělo by přesahovat skutečnou životnost projektu a jeho dopadu. Nevidím důvod, proč by náš německý výrobce pneumatik, který kupříkladu v roce 2006 použije evropské peníze na spolupráci s místní univerzitou, musel vyrábět v Německu ještě v roce 2013. Nelze přece bránit podnikatelům, kteří chtějí jít do míst, kde mají levnější či vzdělanější a kvalitnější pracovní sílu. Ani není možné národní vlády omezovat při snaze přilákat zahraniční investice. Stejně tak není možné národním státům předepisovat, jak vysoké přímé daně má vybírat. Pokud bychom tento trend chtěli potlačit, vedlo by to k pohodlnosti a ztrátě dynamiky ekonomiky Evropské unie. Jedná se o volný trh a při vyšší regulaci přemísťování podniků by se tržní princip jako takový vytratil. Jedinou skutečnou hrozbou pro přemísťování se Unie navíc nezabývá. Tou je přemísťování - nebo chcete-li delokalizace mimo Evropskou unii. Všichni víme, že dnes jsou výrobní náklady podniků v Asii daleko nižší než v Evropě. Členské státy budou tedy tak dlouho chránit své národní trhy, až všechny podniky odejdou do Asie.